

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу економіки та менеджменту
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Ткаченко Вікторія Олегівна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

«Особливості забезпечення ліквідності вітчизняної банківської системи»

072 Фінанси, банківська справа та страхування

(Банківська справа)

Студентки 4-го курсу

В.О .Ткаченко

(підпис)

групи ФБСз-71с

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____

(підпис)

Керівник (к.е.н., доцент.)

Л. Б.Рябушка

(підпис)

Суми – 2021 рік

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра

на тему «ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ»

студента групи ФБСз-71с Ткаченко Вікторія Олегівна

Актуальність роботи полягає в тому, що вітчизняна банківська система доволі гостро реагує на ризики, що мають прямий вплив на ліквідність. Здебільшого у вітчизняних банків виникають проблеми з непрацюючими кредитами, невідповідністю строків активів та пасивів та перевагою у структурі короткострокових ресурсів. Всі ці наведені факти свідчать, що обрана тема потребує дослідження та удосконалення.

Мета кваліфікаційної роботи. Аналіз факторів, які мають вплив на ліквідність банку, удосконалення методичних підходів, щодо системи підтримки ліквідності вітчизняної банківської системи.

Об'єкт дослідження. Ліквідність вітчизняного банківського устрою.

Предмет дослідження. Особливості забезпечення ліквідності вітчизняної банківської системи.

Основний результат роботи. Під час написання роботи було досить детально розглянуто систему управління ліквідності у обраному банку, проаналізовано основні чинники впливу на рівень ліквідності, розроблено таблиці з напрямом впливу на ліквідність як з боку внутрішніх так і зовнішніх чинників. У підсумку роботи було запропоновано комплекс рекомендацій щодо підтримки стабільного рівні ліквідності.

Ключові слова: ліквідність банківського устрою, рівень ліквідності вітчизняної банківської системи, чинники впливу на рівень ліквідності

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 47 сторінках, з яких список використаної літератури становить 41 найменування. В роботі міститься 4 додатки, 11 таблиць та 10 рисунків

Рік захисту роботи – 2021 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

д. е.н., професор

_____ Л.Л. Гриценко

«__» _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування
(Банківська справа)»

студенту 4-го курсу групи ФБСз-71с

Ткаченко Вікторії Олегівни

1. Тема роботи: «Особливості забезпечення ліквідності вітчизняної банківської системи»

затверджена наказом по СумДУ № __ від «__» _____ 20__ року.

2. Термін подання студентом закінченої роботи «07» червня 2021 року.

3. Мета кваліфікаційної роботи: аналіз факторів, які мають вплив на ліквідність банку, удосконалення методичних підходів, щодо системи підтримки ліквідності вітчизняної банківської системи.

4. Об'єкт дослідження: ліквідність вітчизняного банківського устрою.

5. Предмет дослідження: особливості забезпечення ліквідності вітчизняної банківської системи.

6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах АТ КБ «ПРИВАТБАНК»
7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ пор.	Назва розділу	Термін подання
I	Теоретичні основи формування механізму управління ліквідністю банку	28.05.21
II	Практичні аспекти забезпечення ліквідності в АТ КБ «ПриватБанк»	01.06.21

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи бакалавра:

- проаналізувати загальні теоретичні підходи до визначення видів та сутності ліквідності банківського устрою;
- згрупувати чинники які можуть негативно впливати на ліквідність банківського устрою;
- провести детальний аналіз ліквідності АТ КБ «ПриватБанк»;
- розрахувати рівень ризику ліквідності устрою АТ КБ «ПриватБанк».

8. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	к.е.н, доцент Рябушка Л. Б.	22.01.21	28.05.21
2	к.е.н, доцент Рябушка Л. Б.	22.01.21	01.06.21

9. Дата видачі завдання: «22» січня 2021 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____

Завдання до виконання одержав _____

ЗМІСТ

ВСТУП	
1.2 Чинники прямого впливу на ліквідність банківських установ... ..	11
1.3 Наукові підходи до забезпечення ліквідності вітчизняної банківської системи	15
РОЗДІЛ 2 СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ В АКЦІОНЕРНОМУ ТОВАРИСТВІ КБ «ПРИВАТБАНК».....	18
2.1 Аналіз підтримки ліквідності вітчизняної банківської системи України	18
2.2 Продуктивність забезпечення ліквідності в Публічному Акціонерному Товаристві КБ «ПриватБанк»	27
2.3 Можливі шляхи удосконалення методичних підходів розрахунку ризику ліквідності в АТ КБ «ПриватБанк»	33
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	39
ДОДАТКИ.....	44

ВСТУП

Для без безперервного функціонування устрою будь якого банку є надзвичайно важливою ліквідність, адже саме вона забезпечує виконання банком основних його функцій, таких як: ощадно-капіталотворча, платіжно-розрахункова, кредитно-інвестиційна і при цьому зберігати фінансову стійкість банку.

Багато факторів впливає на удосконалення системи забезпечення вітчизняної банківської системи. Серед них: дисбаланс активів та пасивів, збільшення частки іноземної валюти на балансах, зокрема долару США, велика кількість короткострокових джерел фінансування в розпорядженні банків. Всі ці перелічені фактори збільшують ризик вразливості банків.

Мета кваліфікаційної роботи – Аналіз факторів, які мають вплив на ліквідність банку, удосконалення методичних підходів, щодо системи підтримки ліквідності вітчизняної банківської системи.

За для досягнення мети необхідним було вирішення таких завдань:

- аналіз загальних теоретичних підходів до визначення видів та сутності ліквідності банківського устрою;
- згрупувати чинники які, можуть негативно впливати на ліквідність банківського устрою;
- провести детальний аналіз ліквідності АТ КБ «ПриватБанк»;
- розрахувати рівень ризику ліквідності устрою АТ КБ «ПриватБанк».

Об`єкт дослідження – ліквідність вітчизняного банківського устрою.

Предмет дослідження – особливості забезпечення ліквідності вітчизняної банківської системи.

Під час написання роботи було використано такі методи: дедукція та індукція, оцінка, метод групування та аналіз інформації(за для детального

аналізу теоретичних підходів до сутності поняття, групування чинників впливу на основне поняття), статистичний та монографічний метод(для систематизування інформації в графіках та таблицях), також було використано метод формалізації за для розрахунку ризику ліквідності в АТ КБ «ПриватБанк»

Основою для написання теоретичної частини роботи стали наукові праці з фінансового управління та банківської справи, аналізу діяльності банків. Також було використано наукові праці вітчизняних авторів з розробленими рекомендаціями за для підтримки ліквідності банківської системи. Базою ж для практичної частини слугували, фінансові звітності банків в том числі Національного Банку України, нормативно-правові документи та законодавчі акти.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВСЬКОГО УСТРОЮ

1.1 Сутність поняття ліквідності, її види

Велика кількість ризиків на сьогодні може призвести функціонування банківського устрою до розладу. Макроекономічні проблеми, конкуренція, геополітичні зміни, постійні економічні коливання – все це мотивує приділити більше уваги до ліквідності банківського устрою (далі ЛБУ) та методів раціонального управління нею[3].

Найбільшу Увагу до ЛБУ звертали тільки за часів фінансових криз 2008 та 2014 років. Після обробки великої кількості матеріалу, можемо помітити наскільки швидко, за умови кризовою ситуації вітчизняні банки втрачають свою ліквідність, а їх всі фінансові запаси є швидко вичерпними, в свою чергу впливаючи на нестабільність капіталу[13].

Тому, можемо сказати, що ЛБУ – це основа за для забезпечення фінансової стабільності банківських установ. Ефективне забезпечення ЛБУ є гарантом безперебійного виконання банком своїх функцій, а як наслідок повноцінного функціонування вітчизняної банківської системи в цілому. Через це все, відмітимо, що ця тема є все більше актуальною, а проведені дослідження несуть потрібний та ґрунтовний зміст[2].

Не дивлячись на це все серед великої кількості наукових робіт, досі немає цілісного методичного підходу до визначення ліквідності банківського устрою. Тож, можна сказати, що основна тема даної роботи надзвичайно потребує уваги.

В таблиці 1.1 представлено підходи до обґрунтування сутності поняття ЛБУ. (Додаток А)

В опрацьованій літературі поряд з поняттям ліквідності банківського устрою зустрічаються ще такі, як : «ліквідність пасивів та активів банку»(ЛА та ЛП), «ліквідність банківського балансу»(ЛББ), або ж просто ліквідність

банківської системи(ЛБС). Порівняння наведених вище економічних категорій наведено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.1 – Взаємозалежність економічних категорій(узагальнено автором на основі [6],[10],[17])

Ліквідність банківського устрою	
ЛБС	Стан банківської системи України, якій гарантує достатність та надійність коштів відповідно до зобов'язань банківського сектору.
ЛБ	Самостійна спроможність банку до забезпечення власних грошових зобов'язань, за рахунок рівноваги між активами та строком погашення зобов'язань.
ЛП	Гарантується при стійких джерелах фінансування, які не реагують на відсоткові зміни та коливання. До ліквідних пасивів включають залишки з поточних рахунків клієнтів банку, міжнародні кредити, грошові кошти отримані довгострокових емісій, в основному від облігацій.
ЛА	Це швидка здатність існуючих активів банківської установи перетворитися у грошові кошти, а саме як наслідок їх реалізації чи процесу погашення зобов'язань.
ЛББ	Це порівняльне співвіднесення статей пасиву та активу балансу з регламентованими нормативними значеннями. Ліквідність банківського балансу, можна сказати, є базою для підтримки фінансової стабільності банку.

Проаналізувавши теоретичні дані таблиці 1.2, можемо сказати, що ЛБУ охоплює багатогранну систему економічних категорій[10].

Нас сьогодні ліквідність банківського устрою, досить часто називають одним із формотворчих чинників ділової репутації банку та гарантом безперебійної роботи банківської системи, адже саме через ліквідність, швидке перетворення у грошовий еквівалент, все вище наведене є можливим.[25,36,37].

Більшість вітчизняних авторів визначають ліквідність банківського устрою, як швидку здатність банку до самостійного переведення власних активів в грошові кошти у готівковій чи безготівковій формі за потреби проведення розрахунків з їх клієнтами та здатність убезпечення та росту інвестиційних портфелів банківських установ, за врахуванням ефективності від їх створення[4].

На сучасному етапі відносини банку з його клієнтами базуються на довірі, довірі повернення коштів з рахунків, таких як : депозитні, поточні,

можливість використання кредитних коштів визначений час за помірним відсотком. Але попри це все ми маємо зауважити, що фактично ЛБУ є оберненим значенням до безпосередньо дохідності банку. Тому можна сказати, що якщо більша частина активів є ліквідною, то менша частина буде задіяна на отримання доходів, якщо ж більша частина спрямовується на отримання прибутків, то відповідно, менша частина буде відповідати за ліквідність. Через цю закономірність управлінці банківських установ мають дотримуватися збалансованості активів, які відповідають за ліквідність банківської установи та її доходи[4].

З проведених результатів ми визначаємо, що ЛБУ – це відповідний стан, який характеризується здатністю до залучення потрібної кількості вільних фінансових ресурсів від юридичних та фізичних осіб, змогою до вкладання коштів в розвиток економіки, до проведення кредитної діяльності спираючись на власні можливості в тому числі ресурсну забезпеченість капіталу банку[5].

З метою створення цілісної системи управління ліквідністю банківської установи, є необхідним проведення систематизації її за видами в межах діючого управління.

Систематизацію видів ЛБУ за класифікаційними ознаками представлено в таблиці 1.3

Таблиця 1.2 – Систематизація ЛБУ за видами (узагальнено автором на основі [7,18,16])

Класифікаційна ознака	Вид
Валюта	– іноземна; – національна.
Сталість	– тимчасова; – періодична; – постійна.
Рівень	– норма, – надлишок, – максимум
Наявність	– очікувана; – потенційна; – наявна; – перспективна.

Технічна причетність	<ul style="list-style-type: none"> – статистична; – динамічна.
Рівновага	<ul style="list-style-type: none"> – незбалансована, – збалансована
Форма	<ul style="list-style-type: none"> – трансакція; – актив.
Джерело	<ul style="list-style-type: none"> – операційна; – накопичена; – покупна.
Строк	<ul style="list-style-type: none"> – довгострокова; – короткострокова; – поточна; – миттєва.
Первинність	<ul style="list-style-type: none"> – додаткова; – базова.

Тож, згідно результатів проведеного дослідження, було визначено сутність ліквідності банківської установи, як об'єкту менеджменту та проведено систематизацію за класифікаційними ознаками. Цю інформацію буде корисно використовувати за для керування ліквідністю[6].

1.2 Чинники прямого впливу на ліквідність банківських установ

Періодичні коливання на фінансовому ринку спричиняють досить вагомий вплив ризиків у банківській сфері, що в свою чергу підводить до ризику і ліквідність банківських установ. В будь якому разі для банків першочерговим завданням є контроль ліквідності на нормальному рівні.

ЛБУ кожного окремого банку прямо залежить від ліквідності всієї вітчизняної банківської системи, від рівня ліквідності Центрального банку, макропоказників та ситуації яка відбувається на міжбанківському ринку[9].

Для того, щоб вживати правильних заходів з управління ліквідністю усім банкам країни необхідно правильно аналізувати те що відбувається на вітчизняному банківському секторі країни. Бо тільки тоді можливо буде оцінити повністю ситуацію і конкретно знати, що і яким чином впливає на

рівень конкретного банку. Володіючи такими даними буде краще уникати наслідків ризиків у бік ліквідності, а точніше буде можливість їх передбачити.

Постійний контроль за чинниками впливу, які чинять негативні наслідки для ліквідності та фінансової стабільності, свідчить про те, що банк є конкурентоспроможним і правильно поводить себе в банківському секторі, так мовити перестраховує себе.

Детальне вивчення сутності чинників, які мають вплив на ЛБУ, дає змогу будь якому учаснику банківської сфери більш ефективно контролювати зміни ліквідності власного банку, правильно прогнозувати її зміни та за рахунок цього будувати стратегію розвитку банку[25].

У процесі написання даної роботи було виявлено, що як такого однозначного підходу щодо системи чинників прямого впливу на ЛБУ не існує. Але дивлячись на значну кількість опрацьованої літератури можна відмітити, що в основному всі фактори впливу розподіляють на: зовнішні та внутрішні[16].

Як вітчизняні так і іноземні вчені стверджують що, найбільший вплив на ЛБУ спричиняє вид депозитів, які залучає банку, а саме: строкові та до запитання. Також обсяг коштів які є в обороті та залучені засоби мають значний вплив. Також до цього списку можна додати загальну сума ліквідних активів та депозити та основні засоби, які дуже швидко реагують на відсоткові зміни[41].

Можна точно сказати, що для того, щоб описати чинники впливу на ЛБУ потрібно розглянути загальні фактори впливу на ліквідність вітчизняної системи банків в цілому. Так, вони, охоплюють загал, але це прямий вплив на конкретні банки також. Але, слід розуміти, що внутрішні фактори для всієї вітчизняної системи в свою чергу виступають зовнішніми для ліквідності банківського устрою(будь якого окремого банку)[20].

На рисунку 1.1 наведено чинники впливу на ЛБУ та ЛБС(Додаток Б).

Детальний аналіз чинників впливу наведено в таблиці 1.4 та 1.5(Додаток Б).

Провівши, аналіз в цілому всієї системи банків нашої країни, безпосередньо проблем та ризиків які негативно впливають на повноцінну діяльність та здійснення банківських операцій.

Після аналізу інформації наведеної в додатках, можемо однозначно розділити чинники впливу на ліквідність банківського сектору України на зовнішні, в свої чергу їх поділяють на спеціальні та загальні та внутрішні : фінансові та нефінансові.

Тож, до зовнішніх чинників відносимо:

- період економічного циклу;
- проблемні кредити;
- низький довіри до фінансових установ;
- неефективна соціальна та економічна політика;
- політика НБУ.

Щодо внутрішніх факторів, то контроль за ними здійснюють безпосередньо менеджери банку, а результат цього управління відображається на фінансовому результаті відповідного банку[38].

До таких чинників можна віднести : клієнтську базу, відсоток депозитів у структурі, кредитні ризики, склад портфелю банку, імідж, якість менеджменту, стан балансу банку, зокрема активів та пасивів.

Дивлячись на це все у таблиці 1.6 запропоновано структурний розподіл чинників негативного впливу на ЛБУ. Всі чинники розподіли на три рівні (I,II та III рівні)[40].

Таблиця 1.3 – Структурний поділ чинників негативного впливу на НБУ(узагальнено автором на основі [9],[14],[3])

Рівень	Чинник	Опис
I	<ul style="list-style-type: none"> – ресурси; – якість менеджменту; – кредитний ризик; – репутація банку; 	Всі чинники даного рівня на пряму залежать від внутрішньої політики банку, а саме управління.

	– стан балансу.	
II	– нагляд НБУ, відповідність нормативам; – ситуація на фінансовому ринку; – грошово-кредитна політика	Можна сказати, що цей рівень включає зовнішні і внутрішні чинники, адже вони не підлягають внутрішньому управлінню банку, але детальна інформація про ці показники дасть гарне розуміння про подальші зміни як діяльності банку так і ліквідності
III	– політичні; – соціальні; – технологічні.	Зовнішні чинники. Здебільшого спричинені діяльністю держави.

Ці рівні було сформовано за принципом накопичення, можна помітити, що за III рівнем передбачається безпосередній вплив від перших двох рівнів[33].

За допомогою такого підходу у керівництва банку буде можливість завчасно ліквідувати початковий вплив чинників, також вони будуть спроможні до проведення глибокого аналізу причин настання тих чи інших ситуацій, які можуть призвести до негативних наслідків, які відобразяться на ЛБУ та фінансових результатах діяльності[8].

Також, чинники, що впливають на ЛБУ можемо розподілити на дві групи, на чинники які призводять до росту ліквідності, та відповідно до зниження(Табл. 1.7).

Таблиця 1.4 – Чинники впливу на ЛБУ за характером впливу

Група чинників		Чинник	Вплив
Внутрішні	спеціальні	Частина проблемної заборгованості;	↓
		Чутливість до змін відсоткових ставок;	↓
		Не збалансованість строків активів та пасивів;	↓
		Частина резервів;	↑
		Зобов'язання в іноземній валюті;	↓
	загальні	Поганий імідж;	↓
		Достатність капіталу;	↑
Зовнішні		Політична стабільність;	↑
		Економічне зростання;	↑
		Ефективне регулювання;	↑
		Стабільний фінансовий ринок.	↑

*дестимулятор – ↑, стимулятор – ↓

Як висновок, можна сказати, що для точного розпізнання та розуміння чинників впливу на ЛБУ, необхідно аналізувати їх за чималий проміжок часу. Дані сформовані у таблицях за чинниками та їх класифікацією, можуть бути використанні при управлінні банківською установою, зокрема ліквідністю. Сформовані дані сприятимуть адаптації банку до ситуацій як внутрішнього так і зовнішнього середовищ.

На сьогодні дослідження факторів, що мають вплив на ліквідність є надзвичайно важливим, адже тільки так можливо знати, як і наскільки серйозно вплине це все на банківську систему. Проведення аналізу такого типу є базою для менеджменту банку.

Банківській системі України на даний момент є притаманна певна неупорядкованість, тож саме це потребує негайних ефективних рішень, щодо управління ліквідністю банківського устрою, саме це має посприяти нормалізації діяльності вітчизняних банків та безперебійної діяльності всього банківського устрою нашої країни[20].

1.3 Наукові підходи до забезпечення ліквідності вітчизняної банківської системи

У будь якого банку проблеми з ліквідністю можуть з'явитися зненацька. Низький рівень ліквідності у банку несе за собою низку негативних наслідків. До прикладу – це втрата іміджу, через неможливість повернення коштів клієнтам, через таку ситуацію банку буде складно залучити кошти, а через це, відповідно, діяльність банку набуває критичності. За рахунок цього всього банк втрачає потенційний прибуток[12].

За для раціонального управління ЛБУ потрібно створити збалансовану систему управління ліквідністю банківської установи (далі-СУЛБУ).

Раціональна та збалансована система управління ліквідністю є запорукою ефективного використання всіх існуючих ресурсів банку, також вона прямо впливає на фінансові результати діяльності банківських установ. Розглядаючи СУЛБУ можна сказати, що вона включає такі підсистеми:

- аналіз;
- контроль;
- планування.

Детальніше опис представлено в Додатку Б.

За для створення ефективної СУЛБУ треба розуміти її елементарну структуру. Тож, охарактеризуємо детальніше[9].

Відповідно до ієрархії систему можна розділити на 3 рівні: стратегічний, тактичний, оперативний. Тож, на стратегічному рівні проводять діяльність: Загальні збори акціонерів, Спостережна рада, Ревізійна комісія, Правління, КУАП. Саме вона проводять розробку фінансового плану на рік.

На тактичному рівні здебільшого проводиться робота КУАП, точніше аналіз стану ліквідності, залишків на рахунках тощо. До цього рівня ще відносять Службу внутрішнього аудиту та підрозділ ризик-менеджменту.

На оперативному рівні основним суб`єктом є Казначейство.

Також, до бази СУЛБУ функції менеджменту. Детальний опис функцій наведено в ДОДАТКУ Г.

Проведення раціональної діяльності банком не можливе без прилежності до загальноприйнятих нормативів. В першу чергу ліквідність підпорядковується нормативу НБУ, саме Н6 – норматив короткострокової ліквідності, він визначається як співвідношення ліквідних активів до зобов`язань. Також ліквідність має відповідати таким коефіцієнтам, як LCR, LCRIB, LCRBB, LCRIB та NSFR, це допоможе збереженню фінансової стабільності у банківських установах[28,29].

LCR – коеф. покриття за рахунок ліквідності. Методика його розрахунку виглядає так:

$$LCR = \frac{\text{Високоліквідні активи(ВЛА)}}{\text{чистий очікуваний відплив грошових коштів за місяць}} \geq 100\%$$

Дана формула має видозміни, залежно від валюти(національна чи іноземна)[32].

NSFR – коефіцієнт, який показує стабільність чистого фінансування, за рекомендаціями Базельського комітету. Даний коефіцієнт спрямовується у більший мір на довгострокову ліквідність. Розрахунок цього коефіцієнту за методикою НБУ виглядає так:

$$NSFR = \frac{\text{обсяг стабільного фінансування банку}}{\text{розмір непокритого кредитного ризику}} \geq 100\%$$

Розглянувши існуючі моделі розрахунку ліквідності, бачимо що вибір та розрахунок ефективної СУЛБУ є доцільним за цією тематикою. На сьогодні для системи вітчизняних банків є дуже важливою СУЛБУ, а головне її відповідність до сучасних ситуацій в банківському секторі, адже саме вона відповідає за раціональне управління, планування, аналіз та контроль будь якого банку нашої країни[32].

2 СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ В АКЦІОНЕРНОМУ ТОВАРИСТВІ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1 Аналіз підтримки ліквідності вітчизняної банківської системи України

Швидка здатність до перетворення у грошові кошти активів банківського сектору є важливим показником який вказує на фінансову стійкість, саме за рахунок цієї здатності банк має змогу підтримувати належний рівень конкурентоспроможності на ринку банківських послуг. Досить інформативно буде провести детальний аналіз вітчизняної банківської системи[14].

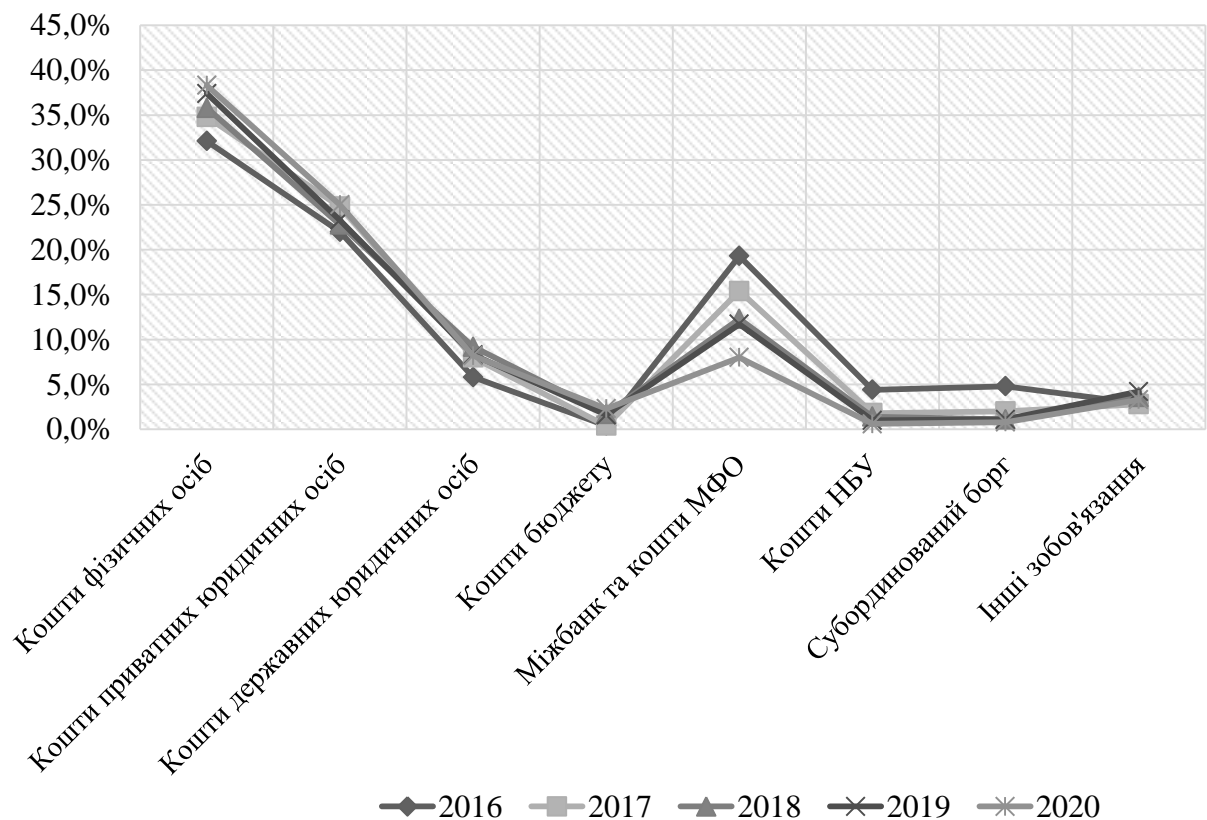

Рисунок 2.1 – Склад ресурсів вітчизняної банківської системи в період з 2016-2020 роки[24]

ЛБУ в загальному значенні залежить від залучених ресурсів у банківській системі України(рисунок 2.1)

Розглянувши, вище наведені дані, бачимо що вітчизняна структура ресурсів банківської системи є дещо незадовільною, бо пасиви не мають стабільного характеру і у зв'язку з цим є велика вірогідність ризику втрати ліквідності. З аналізу бачимо, що основу коштів банків складають кошти корпоративних клієнтів та фізичних осіб, меншу частину займають грошові кошти державних юр. осіб.

Також у даній структурі є присутній субординований борг, тобто незабезпечені боргові інструменти, які мають строк у 5 років, можна сказати, що це короткострокова перспектива використання, але бачимо протягом аналізованого періоду його частка зменшується. Значну частку становлять кошти міжбанку та МФО, у 2016 році близько 20%, але до 2020 року зменшилося до 8%[21].

Найменшу частку у цій структурі становлять кошти Центрального банку нашої країни, протягом 2016-2020 років, помітне збільшення від 1% до 3%. Ситуація з коштами юридичних осіб є досить не стабільною коливається в межах від 20% до 25%. На противагу вклади клієнтів у вигляді фізичних осіб пропорційно збільшуються від 32% у 2016 до 38% у 2020 році.

Такі дані зумовлені тим, що довіра до фінансових установ, зокрема банків є не високою, а ставки на довгостроковий вклад коштів є низькими і майже не приносить людям вигоди[6].

В теоретичній частині роботи, ми розглядали вплив валютних коливань та кількість залучених коштів в іноземній валюті на загальну ліквідність вітчизняної банківської системи. Тому розглянемо на практиці на скільки значним є вплив цього чинника. (рис. 2.2).

З даних рисунку бачимо, що за аналізований період приблизно частка вкладів у іноземній валюті однакова. Але незначні зміни є їх частка на 2016 рік становила 45,7% а до 2020 року знизилася на 4,2%. За нормативами частка вкладів такого типу має становити 30%, але прослідковується достатньо значне перебільшення цього показника[15].

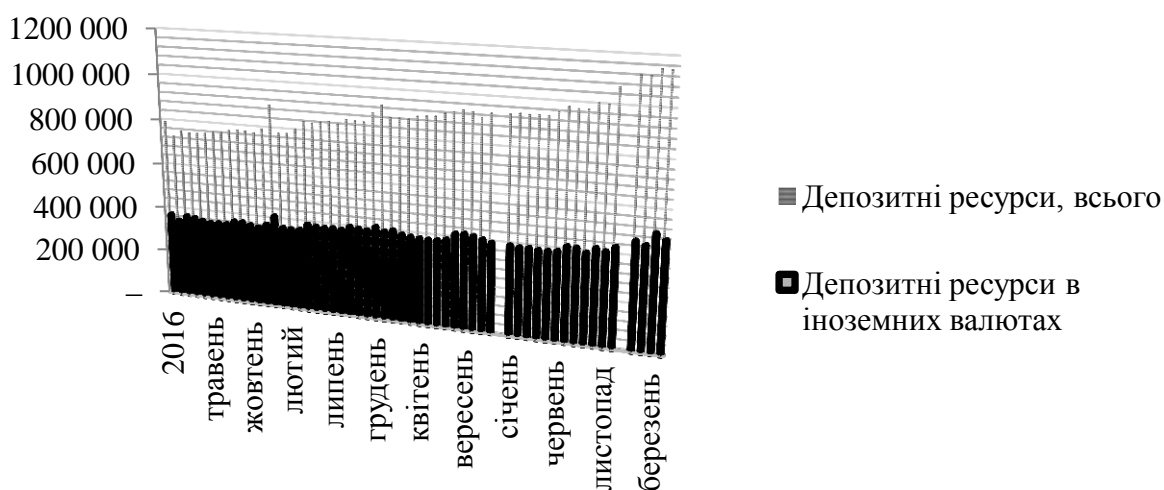

Рисунок 2.2 – Зміна частки вкладів в іноземній валюті серед загальної суми з 2016 р по 2020р. [24]Звідси можемо підсумувати, що кількість вкладів така, як наявна на даний момент може нести за собою загрозу для банківського сегменту, адже

відносно іноземних валют наша грошова одиниця не є стабільною і за кризового моменту іноземні вклади не будуть достатньо ліквідними, що може призвести до негативних наслідків впливу як на фінансові результати так і сам процес роботи вітчизняного банківського устрою.

Також теоретично було обґрунтовано, що значний вплив на ліквідність банківського устрою має склад активів банку.

Тож проаналізуємо склад активів вітчизняної банківської системи. (рис. 2.3).

Провівши аналіз систематизованих даних на рисунку вище, бачимо що левову частку активів вітчизняної банківської системи складають кредити, які було надано корпоративним клієнтам та державні, менші ж показник охоплюють кредити для фізичних осіб. Можна зробити висновок що структура активів є непоганою і навіть стимулює нормальний рівень ліквідність, адже більшість наданих кредитів є довгостроковими, що має позитивний вплив[27].

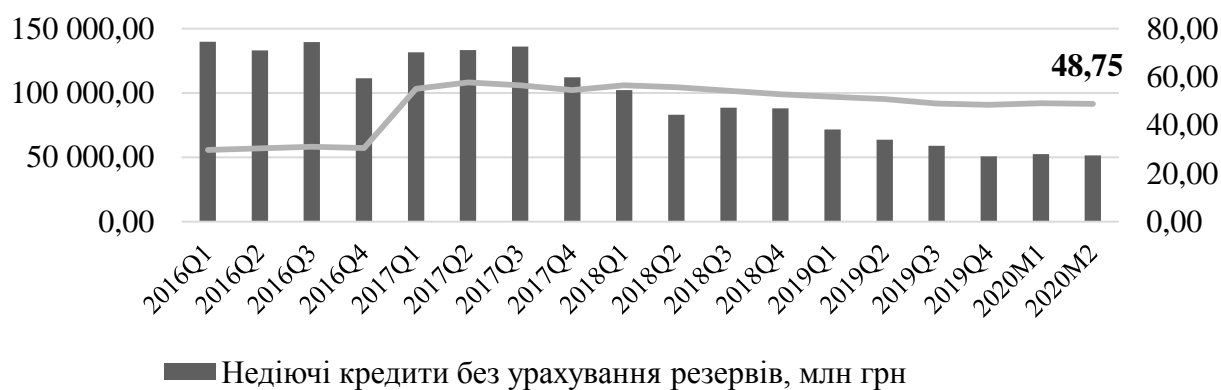

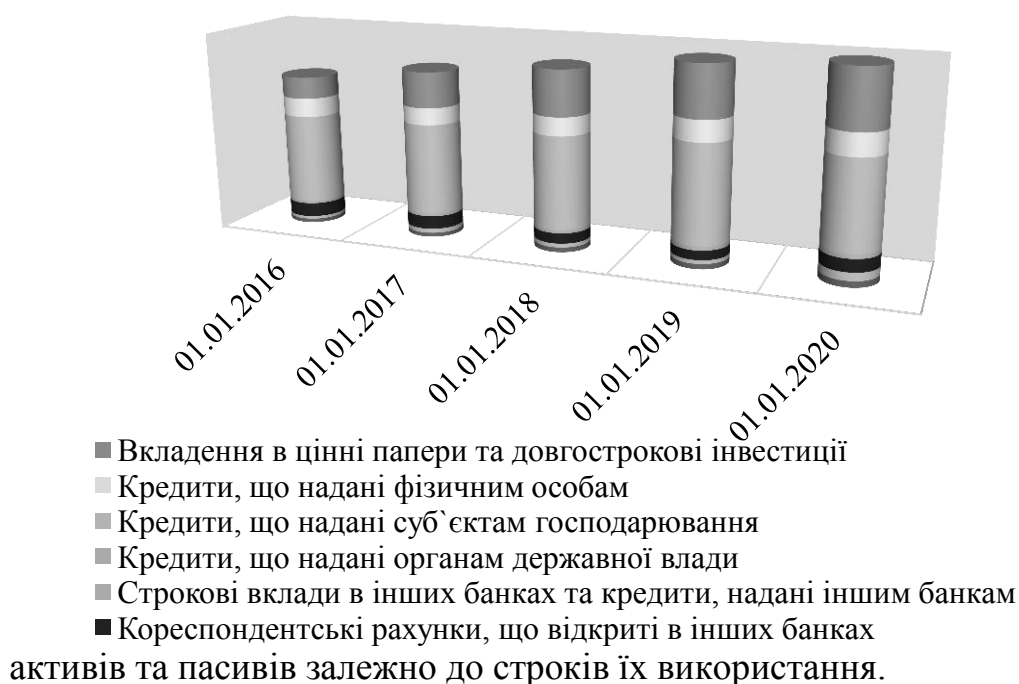
Рисунок 2.3– Склад активів вітчизняного банківського устрою[24].

Але, як було виявлено, серед загальної суми кредитів є недіючі, аналіз динаміки таких кредитів зображено на рисунку 2.4.

Як висновок, зазначимо що у загальній структурі активів майже половину складають недіючі. Цей факт є достатньо негативним, адже активи такого типу не здатні до перетворення грошові, відповідно і посприяти ліквідності вони не можуть, а тому бачимо, що тільки половина існуючих активів може бути ліквідною.

Одним з найпріоритетнішим чинником є не відповідність існуючих активів та пасивів залежно до строків їх використання.

Рисунок 2.4 – Аналіз кількості недіючих активів вітчизняного банківського устрою[32].

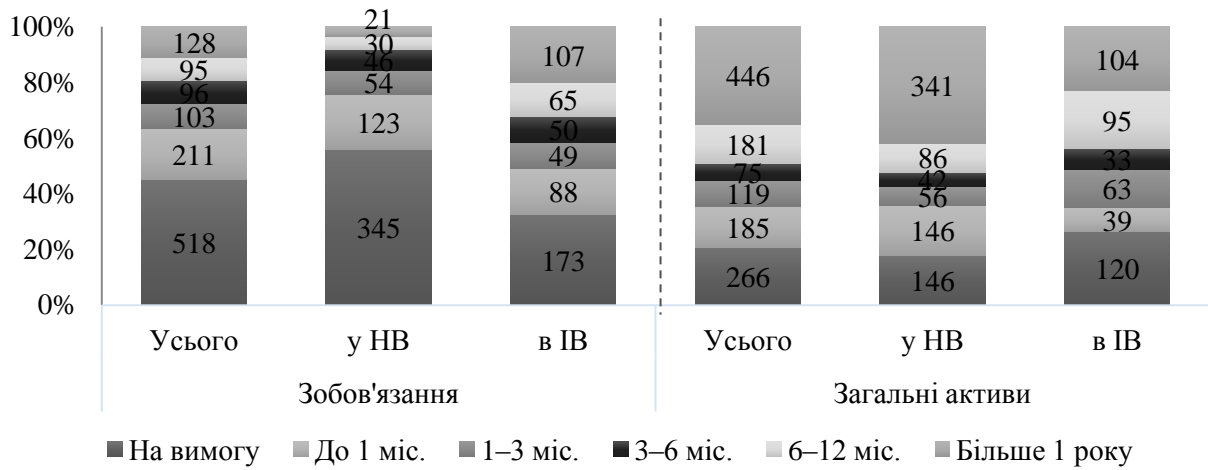

Рисунок 2.5 – Співставлення за строком використання активів та пасивів банківського устрою України [11]. Співвідношення пасивів та активів вітчизняного банківського устрою ображено на рисунку 2.5.

Бачимо, що за цим показником система нашої країни має значні проблемні аспекти, бо ж строки активів та пасивів значно не співпадають.

Проаналізувавши діаграму співвідношення, бачимо, що найбільша різниця у активах і пасивах присутня у гривневому еквіваленті і цей факт автоматично призводить до ризику виникнення ЛБУ. Щодо іноземної валюти то строки користування там є більш рівномірними та в співставленні приблизно відповідають один одному. Через великий ризик можливості ЛБУ

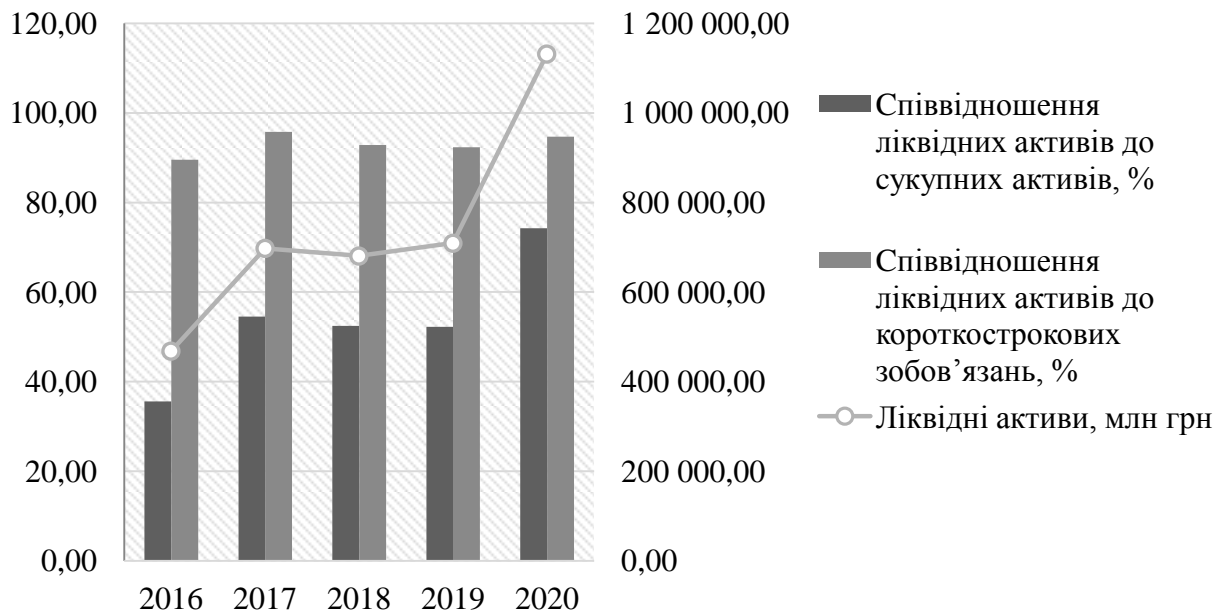

Рисунок 2.6 – Статистика співвідношень ліквідних активів в період з 2016 по 2020рр. [32].

в гривні, виникає необхідність до створення резервів активів здатних до швидкого перетворення у грошовий еквівалент.

На рисунку 2.6 схематично зображено резервування активів

Беручи до уваги наведені дані в гістограмі прослідковуємо поступове збільшення значення ліквідності вітчизняного устрою банківської системи у 2016 році це значення становило близько 36%, а у 2019 році 75%. При цьому помітне різке збільшення з 2018 по 2019 рік на 23%, більше третини значення 2016 року.

Загалом можна сказати, що на даному етапі розвитку система устрою ліквідності України в змозі перекривати попит при поверненні грошових коштів до клієнтів, та все ж попри це все є значний негативний вплив на фінансові результати, бо ж чим вища кількість у структурі банку ліквідних активів, то банківська установа має менше прибутків[16].

Як вже зазначали раніше, значним фактором впливу на зміну ліквідності є низький рівень довіри як до Центрального банку так і до будь-якого комерційного банку нашої країни. Скажімо так, науково доведено, що це спричинено історичними ситуаціями які були та кризами банківського сектору минулих років. На даний момент часу, можна сказати, що повільно, але ж довіра клієнтів до банківських установ повертається. Можна сказати, що чим більше клієнтів, тим більше вкладів і відповідно вищий рівень ліквідності. Тож усім вітчизняним банківським установам необхідно працювати на можливе, максимальне збільшення рівня довіри населення до банківського сектору в цілому[6].

В будь яких кризових ситуаціях ліквідність банку перекривають за рахунок власного капіталу банку. Як відомо за останні роки зменшилася кількість банків, все через чистку банківського сектору України, адже обсяг капіталу було законодавчо збільшено, на сьогодні банки України є достатньо забезпечені капіталом[19].

Тож, підсумуємо, у таблиці 2.1 наведено систематизовані дані стосовно впливових факторів на ліквідність вітчизняного банківського устрою.

Таблиця – 2.1 Систематизовані дані про чинники впливу на ліквідність вітчизняної банківської системи

Чинник	Характер впливу	Напрямок
Проблемні кредити	Спричиняють негативний вплив на баланс	↓
Коливання відсотків	Збільшує кількість пасивів за коротким терміном дії	↓
Не відповідність строків пасивів і активів	Збільшує ризик до настання нестачі фінансування	↓
Резерви за для ліквідності	Має позитивний вплив, адже саме так банк буде дійсно застрахований	↑
Кількість зобов'язань у іноземній валюті	Негативний вплив через не стабільність нашої валюти до іноземної	↓
Імідж банку	Стимулює збільшення кількості клієнтів	↑
Капітал	Забезпечує компенсування ризику від не змоги до швидкого перетворення в грошові кошти	↑

Підсумовуючи, можемо сказати, що найбільший вплив на ліквідність банків має якість менеджменту та контроль збоку від Національного банку[11].

Як вже було сказано в роботі раніше, НБУ виставляє певні нормативи для комерційних банків нашої країни, чим саме й контролює діяльність всіх банків. Відповідно, до аналізу даних про норматив, щодо частки зобов'язань в іноземній валюті більшість банків перевищує 30%, що в свою чергу свідчить про не відповідність структури нормативу[9].

Для того щоб детальніше проаналізувати ліквідність вітчизняного банківського устрою розглянемо середні значення нормативів НБУ щодо значень ліквідності, таких як : Н4, Н5, Н6. (табл.2.2)

Таблиця 2.2 – Аналіз середніх нормативів ліквідності банківських установ[12]

			2016	2017	2018	2019
Миттєвої ліквідності	Н4	≥20%	78,7	60,8	55,6	68,65
Поточної ліквідності	Н5	≥40%	92,9	102,2	108,1	99,1
Короткострокової ліквідності	Н6	≥60%	93,0	92,1	98,4	94,37

За аналізом даних таблиці 2.2 можемо стверджувати, що ситуація у вітчизняному банківському устрої має позитивну динаміку, тобто значення нормативів НБУ значно перевищують мінімальне. За нормативом Н4 спостерігається не значна динаміка зменшення, але в 2019 році значення досягає близько 69%.

Н5 має тенденцію до збільшення, найбільше значення було зафіксовано у 2018 році 108,1 %. Норматив короткострокової ліквідності також збільшується з 2016 по 2018 роки збільшення відбулося на 5,4%, значення ж на 2019 рік становить 94,37%[9].

Але, не слід забувати, що попри гарні значення нормативів внутрішнього регулювання не менше вагомий вплив мають чинники з зовнішнього середовища, вплив яких може стимулювати розвиток криз ліквідності банківського устрою.

Підсумовуючи, можемо виокремити чинники, які мають найзначніший негативний вплив на рівень ліквідності, серед них це:

- політична ситуація в країні;
- тиск з боку Центрального банку;
- глобальні економічні наслідки (пандемія);
- валютні коливання.

Всі ці чинники мають вагомий вплив не тільки на банківський сектор, а й на розвиток бізнесу, зокрема малого та середнього, рівень життя населення. Через це відповідно в них немає змоги до заощадження чи позик коштів у банківських установах. На сьогодні основною загрозою постала проблема з пандемією коронавірусу, адже саме через неї всі потенційні клієнти банків є обмежені у своїх можливостях[40].

2.2 Продуктивність забезпечення ліквідності в Публічному Акціонерному Товаристві КБ «ПриватБанк»

Система контролю ліквідності у АТ КБ «ПриватБанк» функціонує за рахунок раціонально створеної організаційної структури, саме вона включає в себе всі тонкощі діяльності банку відповідно до регламентованої законодавчої бази. Детально організацію описано в додатку Д.

АТ КБ «ПриватБанк» в першу чергу має напрям на дотримання нормативних значень від Національного банку України[21].

Підтримка ліквідності банком здійснюється за рахунок прописання подальшої стратегії розвитку з урахуванням чинників впливу. Також для надійної підтримки «ПриватБанк» періодично проводить так звані стресові тестування за для розробки плану дій під час можливості кризової ситуації.

Також у банку обов'язковим завданням є процес спостереження та обробки показників ліквідності у загальному вітчизняному банківському секторі, за рахунок цього банк у змозі розробити план антикризових засобів. До цього плану входять можливі ситуації які несуть за собою негативний вплив на ліквідність банку, всі чинники впливу, як зовнішні так і внутрішні та в обов'язковому порядку план дій щодо вирішення всіх можливих ситуацій[18].

Тож, для глибшого розуміння дослідимо ліквідність обраного нами банку.

Як вже було зазначено значною мірою впливає на ліквідність склад ресурсів банку.(рис. 2.7)

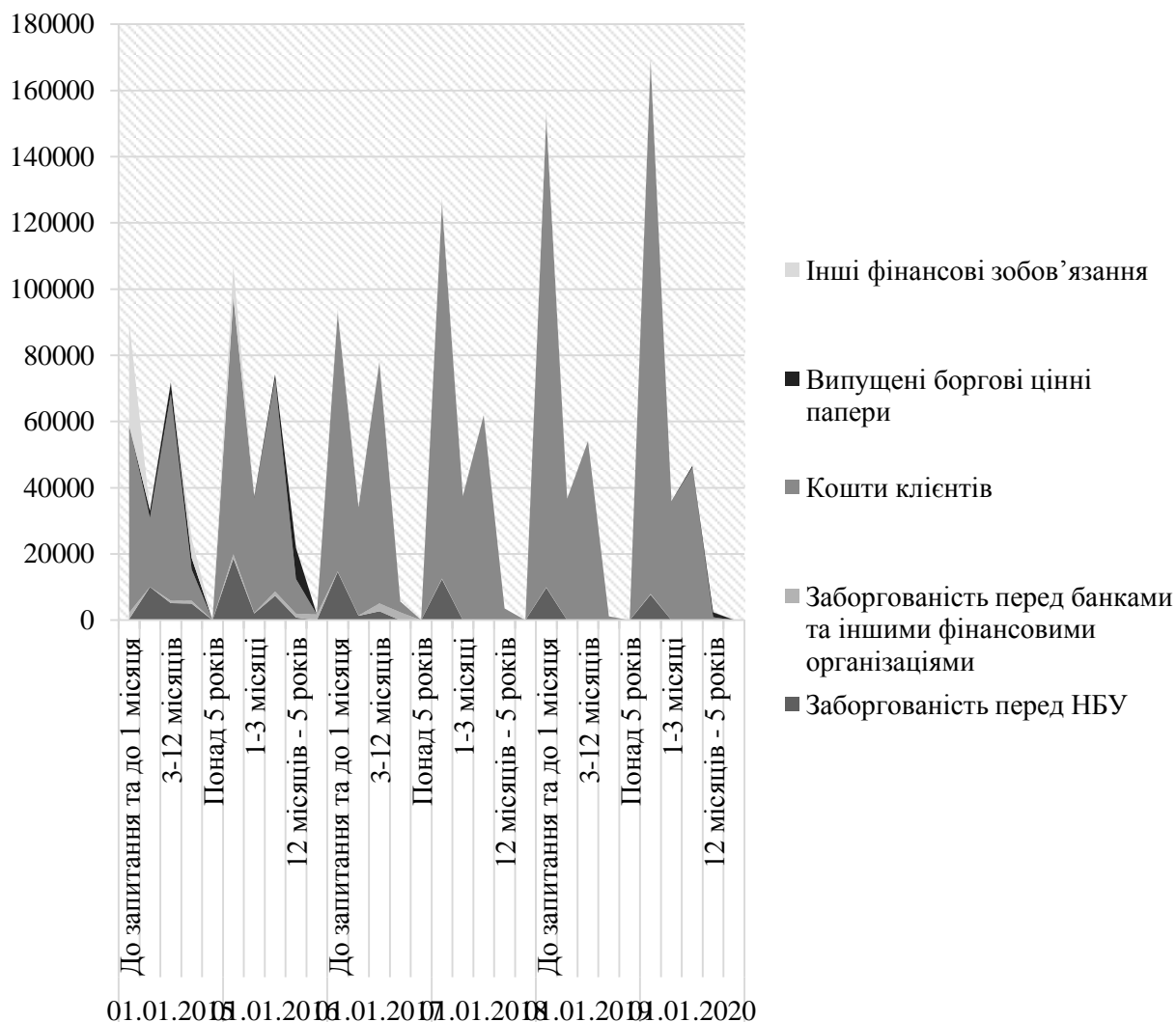

Рисунок 2.7 – Аналіз структури ресурсів АТ КБ «ПриватБанк» згідно строків погашення[29-31]

Згідно до даних наведених у рисунку 2.7 прослідковуємо, що левову частину ресурсної бази складають кошти залучені від юридичних та фізичних осіб. За аналізований період бачимо що структура коштів клієнтів все ж у більшій мірі сформована з вкладів фізичних осіб.

Загалом, протягом 2015-2020 року склад ресурсів мав тенденцію до збільшення . Сума ж випущених боргових паперів значно зменшилась так як і сума заборгованості перед іншими фінансовими організаціями та банками.

Щодо строку з гістаграми бачимо, що середній строк залучення складає близько 5 років.

До речі, «ПриватБанк» згідно до норм НБУ має зобов'язання на рівні 30%, що дорівнює необхідному значенню для ефективної підтримки рівня ліквідності. Тож, можемо сказати, то на фоні інших банків «ПриватБанк» має дійсно конкурентні показники та гідний рівень підтримки ліквідності відповідно.

Розглянемо детальніше склад активів обраного банку.(рис 2.8)

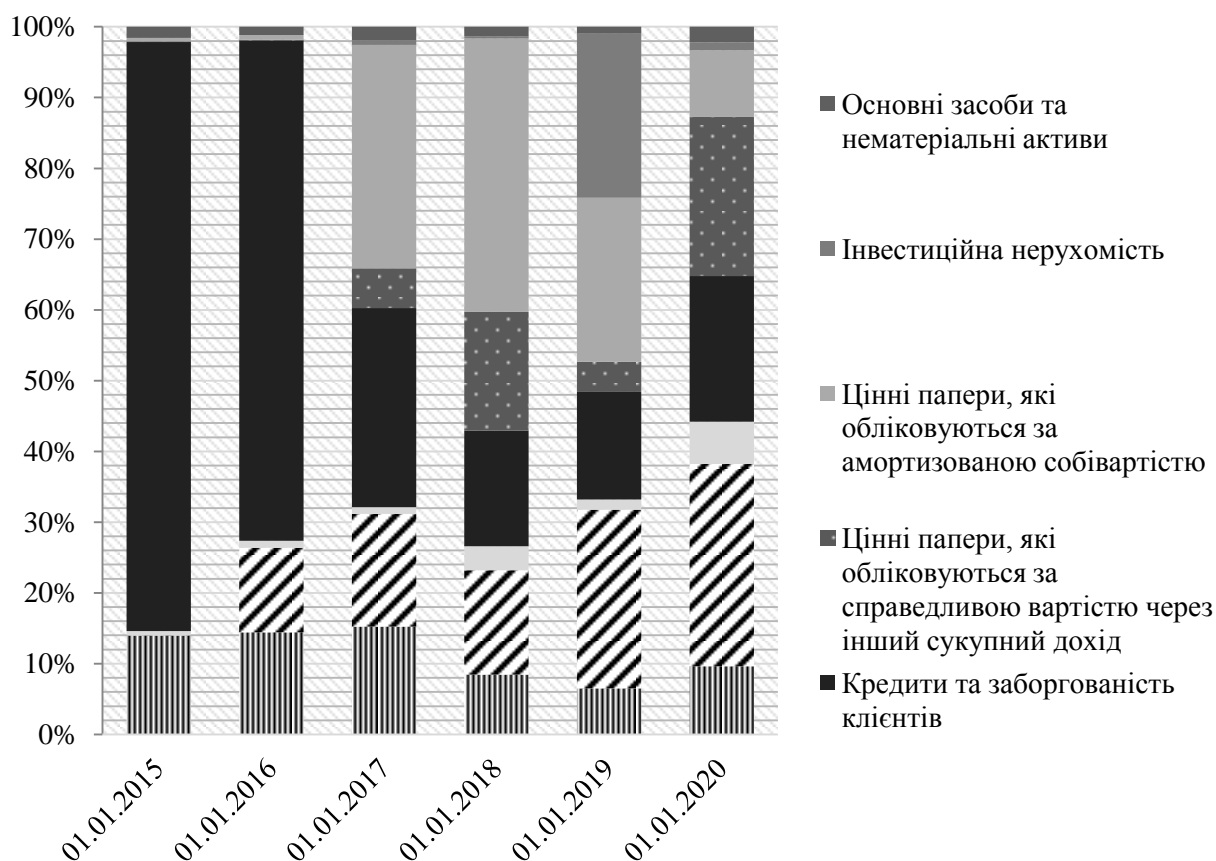

Рис. 2.8 – Склад активів «ПриватБанку»

Проаналізувавши рисунок 2.8 бачимо, що у 2015 році значущу частину активів склали кредити та заборгованість клієнтів, але бачимо до 2020 року це значення зменшилося до 20%. З 2017 року помітне збільшення у структурі цінних паперів з амортизованою собівартістю, у 2018 році близько 25%. Тенденція до збільшення з 2016 року помітна у готівці, у 2020 році близько 30%. Найменше значення у структурі активів посідають цінні папери, які числяться по балансу за справедливою вартістю. Зазначимо, що ОВДП у 2015 році становили тільки 0.5% від загальної кількості активів, а вже 2020 році майже 50%, але активи такого типу мають

незначний рівень ліквідності. Серед кредитів ситуація така ж як і з депозитними коштами, основну частину займають кредити фізичних осіб та домогосподарств. На сьогодні це досить ризикова, адже на території України запроваджено карантин, доходи людей в деякій мірі нижчі, тому це може притягувати за собою додаткові проблемні аспекти, що до можливості ліквідності.

Як вже було зазначено раніше, на ліквідність як цілого вітчизняного банківського устрою так і на конкретний банк впливає частка кредитів що не працюють у складі балансу банку.(рис. 2.9).

«ПриватБанку»[32]

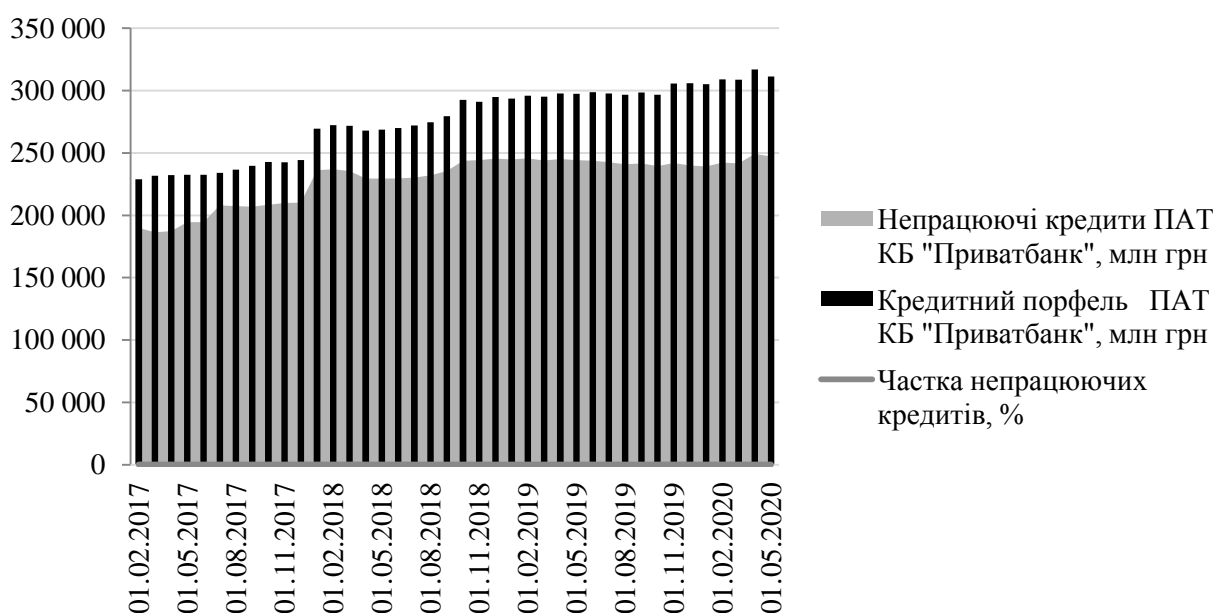

Рисунок 2.9 – Зміни частки непрацюючих кредитів у складі портфелю. Дані в рисунку вище, говорять про те, що протягом аналізованого періоду частка кредитів такого типу була присутньою у структурі балансу «ПриватБанку», до того всього й у значних сумах. Так, ці кредити, скажімо так, перекриті резервом, але в сучасних умовах розвитку банку слід переглянути причини утворення такої кількості проблемних кредитів, за для страхування свого рівня ліквідності.

Тож, можна сказати, що склад активів цього банку сприяє підтримці нормального рівня ліквідності. На балансі банку присутні резерви як первинні так і вторинні, які в свою чергу мінімізують негативний вплив від

короткострокових коштів у структурі. Чимала частка активів створена з допомоги державних цінних паперів, а вони в свою чергу мають швидку здатність до перетворення у грошові кошти та безпосередньо є рентабельними. Як такий ризик приховують у собі тільки значна частина у складі балансу непрацюючих кредитів.

Як вже говорилося раніше для вітчизняного банківського устрою серйозну загрозу становить не відповідність строків залучення ресурсів для користування.

за період з 2016 по 2020 рр[29-31].

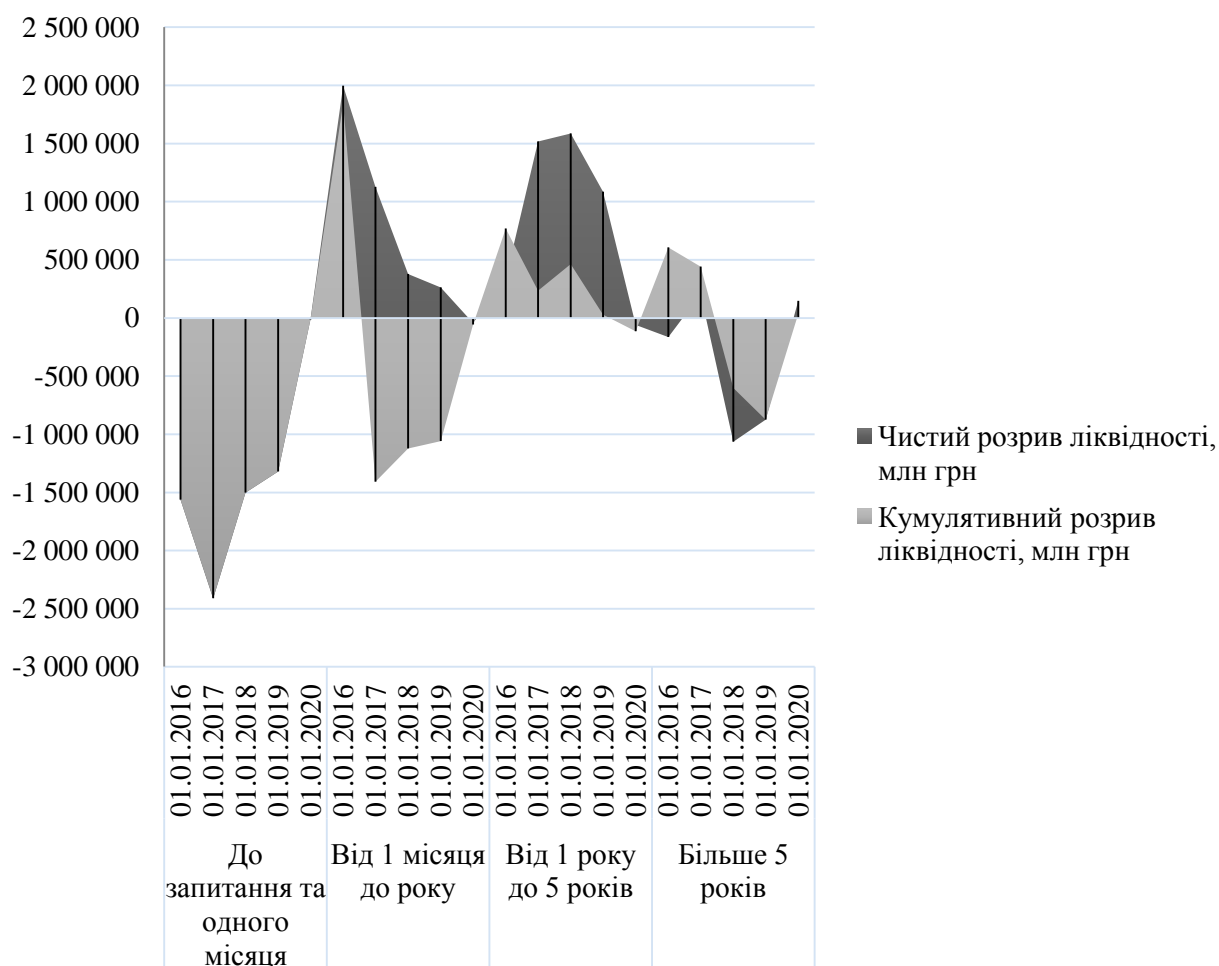

Рисунок 2.10 – Коливання ліквідності за строками залучення ресурсів З даних діаграми можемо про спостерігати, що даний банк має досить значну кількість розривів ліквідності. У 2016 році фіксуються максимальні значення. Банк також провадить контроль за ліквідністю використовуючи пасиви. Наприклад, отриманням кредитних коштів від НБУ. Загалом у

більшості випадках банки укладають кредитні угоди з НБУ після чого постійно помуть користуватися такими кредитами, як: репо, за рахунок державних ЦП та овернайт.

До того всього управління банку проводить комплексне управління щодо можливих проблем з ліквідністю. Також керівництво всіма можливими способами дотримується нормативів які встановлює НБУ [31]

Динаміка всіх нормативів «ПриватБанку» розміщено в таблиці 2.3

Таблиця 2.3 – Нормативи НБУ в «ПриватБанк»

Норматив		2016	2017	2018	2019
Миттєва ліквідність	H4	56,91%	63,53%	32,45%	43,44%
Поточна ліквідність	H5	59,87%	147,44%	155,56%	141,96%
Короткострокова ліквідність	H6	97,08%	73,81%	99,74%	97,75%

Аналізуючи дані таблиці, робимо висновок що нормативи знаходяться на досить високому рівні і значно перевищують норму, що є досить позитивним. Спостерігається тенденція до збільшення поточної ліквідності у 2019 році – 141,96%. Найменше значення миттєвої ліквідності було у 2018 і становило – 32,45%.

Підсумовуючи, можемо зазначити, що ліквідність АТ КБ «ПриватБанк» в нормі. В таблиці 2.4 підведено підсумок чинників впливу на ліквідність «ПриватБанку».

Таблиця 2.4 – Чинники впливу на рівень ліквідності в «ПриватБанку»[31]

Чинник	Напрямок впливу	Вплив
Резерви	↑	Спричиняє позитивний вплив, бо ж резерви страхують можливість недостатності резервів.
Проблемні кредити	↓	Негативний чинник, бо ж проблемні кредити не є ліквідними
Зобов'язання у іноземній валюті	↓	Через нестабільність грошової одиниці, зобов'язання такого типу є менше ліквідними.
Не відповідність	↓	В результаті не контролюваності строків залучення коштів ризик низького рівня ліквідності збільшується

строків		
% ставки	↓	Спричиняє досить негативний вплив, адже через високі ставки більшість залучення коштів є короткострокового характеру
Імідж	↑	Високий рівень репутації банку більше приваблює клієнтів до вкладів
Капітал	↑	Стійкий сформований капітал банку стимулює менший ризик ліквідності

Бачимо, що стимулюють підвищення ліквідності: сформований сталий капітал, висока конкретність банку на ринку та його репутація та створені резерви про запас на випадок падіння рівня ліквідності.

2.3 Можливі шляхи удосконалення методичних підходів розрахунку ризику ліквідності в АТ КБ «ПриватБанк»

Підсумуємо, за аналізом даних у підрозділі 2.2 , нами було виявлено, що найбільш вагомий вплив на рівень ліквідності у «ПриватБанку» спричиняють розриви ліквідності за строком залучення до 1 року. Для покращення рівня ліквідності можливо потрібно більш детально перепроглянути підхід до аналізу та розрахунку ліквідності та зокрема факторів які мають безпосередній вплив на неї[6].

Як варіант можна скористатися розрахунком індикаторів ліквідності. Наприклад, ІДР (індикатор допустимого рівня) – індикатор, який вказує на значення можливого рівня ризику ліквідності. Він розраховується в грошовому еквіваленті . До того ж, за рахунок цього індикатору можливо визначити рівень розривів, які будуть більш прийнятними до системи функціонування даного банку спираючись на нормативи НБУ.

Цей індикатор має вираховуватися в гривневому еквіваленті, або ж в основних розвинених валютах[12].

План розрахунку ІДР має такий вигляд:

- прорахувати обіг грошових коштів (вхід та вихід відповідної валюти);
- розподіл надходжень за термінами (1 місяць, 3 місяці, півроку, рік і тд.);
- створення звітності за розрахованими оборотами кредитів відносно депозитів протягом 5 років;
- безпосередній розрахунок індикатора з використанням формули (2.1)

$$IDP = \bar{K} \cdot (1 - \sigma\{\bar{r}_i\}) \cdot (1 - R)$$

де \bar{K} – середнє значення надходжень депозитних коштів за півроку

$r_n = \frac{K_n - K_{n-1}}{K_{n-1}}$ – швидкість росту надходжень в n-му місяці

i – норма темпу росту в n-му місяці;

$\sigma\{\bar{r}_i\}$ – відхилення швидкості росту надходжень депозитних коштів протягом 5 років;

R – коефіцієнт обов'язкового резервування.

Визначення цього індикатора сприятиме до детального розгляду та прогнозу можливих майбутніх надходжень до банку, за рахунок цього можливо розглядати план дій, щодо вирівнювання дефіциту ЛБУ, яка може виникнути за рахунок не співпадіння строків активів та пасивів[14].

Так, залучення активів, можна сказати є основним інструментом за для компенсування негативних наслідків від падіння рівня ліквідності, але є ще досить ефективні інструменти, серед них:

- можливість використання кредитів міжбанку;
- залучення цінних паперів, що мають високий рівень ліквідності.

Якщо банк використовує у своїй діяльності і такі інструменти страхування ліквідності то при розрахунку індикатора описаного вище

необхідно враховувати всі наявні резерви на балансі банку та покупну ліквідність.(2.2)

$$IDP_1 = IDP + A_{sec} + A_{mbk}$$

де, A_{sec} – цінні папери, що мають високий рівень ліквідності;

A_{mbk} – позикові кошти з міжбанку.

За використанням індикатора банк має можливість прослідкувати можливі негативні розриви ліквідності (РЛ) за певний аналізований період. (табл. 2.5)[17]

Таблиця 2.5 – Нормальні значення індикаторів для ЛБУ

Розмір РЛ	Підсумок
$РЛ \leq IDP$	Такий рівень ліквідності банківського устрою є допустимим для роботи банку.
$РЛ \geq IDP$	При такому розкладі банк має значну схильність до збільшення рівня ліквідності банківського устрою, управлінню терміново необхідно вводити певні заходи, щодо зменшення рівня ліквідності.
$IDP1 \geq РЛ \geq IDP$	За такої ситуації банку необхідно вжити заходів щодо перегляду та перерахунку РЛ, але загалом банк в змозі покрити можливу не відповідність рівня ліквідності за рахунок власних ресурсів

У своїй діяльності обраний нами банк практикує використання покупної ліквідності за для перекриття РЛ за мінімальних витрат. Опис таких методів покриття розривів детально описано в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Методи, які слугують за для перекриття РЛ

Джерела	Методи	Відділ
Рефінансування з НБУ	За рахунок укладеного договору, банк має змогу користуватися короткостроковими кредитами від НБУ. Заручення підтримкою від Центробанку в будь якому випадку у разі критичної ситуації буде в нагоді.	Відділ з управління ЦП
Забезпечення депозитних	За рахунок роботи з клієнтами і безпосередньо розвитку бази	Відділ маркетингу, пошуку та розвитку

надходжень	клієнтів банк має постійні надходження	
Кредити міжбанку	Міжбанківські кредити слугують за для підтримки у разі кризових ситуацій з ліквідністю за допомогою укладених договорів.	Відділ управління активами та пасивами

За для постійного забезпечення коштами з боку індивідуальних клієнтів, доречно буде скласти список коректних заходів, що сприятимуть грошовим надходженням.(табл. 2.7)

Таблиця 2.7 – Список заходів за для залучення коштів

Вид активу	Методи
ЦП	Купівля та перепродаж державних ЦП
Кредит міжбанку	За рахунок кредитів такого типу банк може залучати кредити довгострокового строку користування
Непрацюючі кредити	Банк може проводити активні дії з кредитами такого виду, наприклад, перепродаж, взяття майна яке було заставлено.

Тож, індикатори наведені в таблиці 2.7 сприятимуть детальному вивченню та підвищенню розвитку рівня ліквідності у «ПриватБанк»

ВИСНОВКИ

Після проведеного детального дослідження у даній роботі, можемо стверджувати, що зараз на теренах вітчизняного банківського устрою прослідковується досить високий рівень ліквідності.

Але попри позитивну ситуацію на сьогодні керівництво банку має постійно слідкувати за рівнем ЛБУ та проводити дослідження з чинниками прямого впливу. Серед них такі фактори як: наявний карантин, макроекономічні показники, розвиток економіки у розвинених країнах, контроль з боку НБУ, зміни в законодавстві, політичні події тощо[7].

До чинників внутрішнього впливу нами було віднесено: часті зміни відсоткових ставок та їх високий рівень в порівнянні з іншими країнами, не відповідність активів та пасивів залежно до строків, перевищення у структурі залучених коштів з коротким терміном користування. Досить негативний вплив спричиняє частка непрацюючих кредитів у структурі зобов'язань та склад надходжень у більшій мірі створений з вкладів індивідуальних клієнтів, а вони мають менші суми та коротший строк. Щодо строку, то нами було визначено, що найбільшому ризику піддаються як і активи так і пасиви строком використання до 1 року.

Всі негативні чинники банк може мінімізувати за рахунок створених резервів в тому числі цінних паперів та фінансових ресурсів, які мають середньостроковий або довгостроковий термін користування. Або ж з використанням договорів з НБУ або іншими комерційними, щоб у разі несприятливих ситуацій, можна було швидко і ефективно їх вирішити[22].

Після ретельного аналізу даних АТ КБ «ПриватБанк», нами було запропоновано раціональний методичний підхід з розрахунку індикаторів, які слугуватимуть за для оцінки рівня ЛБУ та розгляду факторів які мали значніший вплив.

З проведеного аналізу, підсумуємо, що для безперебійної діяльності як банку індивідуально так і всього вітчизняного банківського устрою необхідно створити стійкий план заходів, який буде стимулювати ріст ліквідності. Цей так званий комплекс має охоплювати заходи, щодо залучення покупної ліквідності, максимальному акумулюванню коштів та урівноваженню строків між пасивами та активами що знаходяться на балансі банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безвух С. В. Ліквідність банку: сутність та фактори впливу. *Ефективна економіка*. 2015. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4650>
2. Базельський комітет з банківського нагляду. Третя угода (Third Basel Accord). URL: <http://www.bis.org>
3. Бурлай Т. Методичні підходи до прогнозно-аналітичної оцінки банківської ліквідності на макрорівні. *Банківська справа*. 2003. №2. С. 22-33.
4. Волошин І.В. Рішення дилеми «ліквідність – дохід» для банківських ресурсів з логнормальним розподілом. *Бізнес і банки*. 2002. № 41 (623).
5. Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт з галузей знань і спеціальностей зі спеціальності «Банківська справа» URL:<http://khibs.ubs.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/%D0%9B%D0%9E.pdf>
6. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності : підручник. Київ : *КНЕУ*, 2005. 256 с.
7. Голосарій банківської термінології. Ліквідність банківської системи. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123429&cat_id=123216
8. Дзюблюк О., Рудан В. Управління ліквідністю банківської системи України: монографія. *Тернопіль «Вектор»*. 2016. 290 с.
9. Еркес О., Гордієнко Т., Нові нормативи ліквідності в системі ризик-орієнтованого нагляду за діяльністю банків України. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/20_ukr/82.pdf
- 10.Зверук Л. А., Руденко В. Ю. Система управління ліквідністю банківської установи. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2018. № 11. С. 394-401.

- 11.Звіт про фінансову стабільність. Січень 2019 року. Національний банк України. 2019.
URL: <https://old.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=96887766>
- 12.Значення економічних нормативів. Національний банк України.
URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442
- 13.Косарева І.П., Крамська Д.О. Ліквідність банку: сутність та вплив основних факторів на діяльність банків. *Причорноморські економічні студії*. № 29. 2018. С. 99-103
- 14.Катан Л. І., Марченко Ю. С. Управління ліквідністю комерційних банків. *Молодий вчений*. 2017. Вип. № 5 (45). С. 580-591.
URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/130.pdf>
- 15.Криклій О.А., Рябіченко Д. О. Методичне забезпечення аналізу ліквідності банку в посткризових умовах. *Ефективна економіка*. 2012. Випуск № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1249>
- 16.Литвинюк М., Демиденко В. Ліквідність банку та банківської системи як показник ефективності діяльності банку та її вплив на прибутковість комерційного банку. *«Економіка і суспільство»*. 2017. № 10. С. 631–636.
- 17.Ликвидность банка. Недвижимость и ипотека.
http://www.realtypress.ru/article/article_1028.html. – 20.02.2020.
- 18.Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання та нагляду. 2 ч. – *Дніпропетровськ*. 2012. С. 45-46.
- 19.Лисьонкова Н.М., Єрмоленко О.А., Гармай І.Ю. Сутність та оцінка ліквідності банку *Приазовський економічний вісник*. Електронний науковий журнал. 2019. Випуск 5 (16).
URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2019/5_16_uk/52.pdf
- 20.Лаврушин И. О.Банковские риски. учебное пособие / кол. авторов; под ред. М.: *КНОРУС*. 2007. 232с.
- 21.Малахова О.Л., Рудан В. Я. Теоретичні засади банківської ліквідності та фактори , що її визначають. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий збірник*. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського

- національного університету імені Василя Стефаника. 2010. Вип. 6. Т. 1. С. 217-223.
22. Новікова Т., Антоненко О., Бауліна О. Управління ліквідністю банківської системи України: сучасний стан та проблеми. 25.11.2016. С. 32–44.
23. Опис даних та графік поширення. Загальна інформація. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Method_Liquidity_analysis.pdf
24. Основні показники діяльності банків України. Офіційний сайт Національного банку України URL: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798
25. Путцева Т.В. Сутність ліквідності комерційних банків. *Вісник університету банківської справи*. 2019 № 2–3 (35–36) С. 73-79.
26. Пацюрко В. О. Механізм управління ліквідністю і прибутковістю комерційних банків : Дипломна робота ... магістр: 8. 050105. Тернопіль. 2013. 127 с.
27. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7.12.2000 № 2121-III [зі змін. та доп.]. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0946-05>
28. Постанова Правління Національного банку України № 368 «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>
29. Річний звіт за 2016 рік. АТ КБ «ПриватБанк». URL: https://static.privatbank.ua/files/acpbua/Separate%20UKR_PB%202016.pdf
30. Річний звіт за 2017 рік. АТ КБ «ПриватБанк». URL: https://static.privatbank.ua/files/year_zvit_05_05.pdf
31. Річний звіт за 2019 рік. АТ КБ «ПриватБанк». URL: https://static.privatbank.ua/files/PB_SepUkr_2019.04.23FINAL1.pdf
32. Рішення Правління НБУ № 101-рш «Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR)» від 15 лютого 2018

- року. URL: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=64531891>
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1001500-19#n11>
- 33.Рябіченко Д. О. Розвиток системи управління ліквідністю банку з урахуванням інтересів та впливу стейкхолдерів : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08. Суми, 2015. 244 с.
- 34.Стельмах В., Міщенко В. Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання та нагляду: Науково-методичні матеріали. Київ: НБУ. ЦНД. 2008. 286 с.
- 35.Сидорчук Я. Ю. Особливості підходів щодо визначення і оцінки платоспроможності та ліквідності банківських установ. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2017. №6. С.176-183.
- 36.Саркисянц А. Анализ ликвидности и рейтингование банков. Бухгалтерия и банки. №3. 2011. С.12-27.
- 37.Словарь банковских терминов и экономических понятий. Москва: *Финансы и статистика*, 2004. 1168 с. URL: <https://www.banki.ru/wikibank>.
- 38.Статистика індикаторів фінансової стійкості. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44575
- 39.Фусман О. Ліквідність у забезпеченні стабільності банку. *Вісник КНТЕУ*. 2013. № 4. С. 57–68.
- 40.Фінанси. Бюджет. Податки: національна та міжнародна термінологія: у 3-х т./ Ін-т світ. екон. і міжнар. відносин НАНУ, ДННУ «Акад. фін. управління»; за ред. Т. І. Єфименко. Т. 2. К. 2010. С. 283-286.
- 41.Щуревич О. І. Банківське регулювання та нагляд як основа стабільності банківської системи. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.7. С. 309-315. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnlту_2014_24.7_52

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Науково-методичні підходи до визначення поняття «ліквідність банківського устрою»

Науковці	Означення
Фусман О.	здатність, не порушуючи внутрішніх та зовнішніх регулятивних вимог, виконувати усі зобов'язання в повному обсязі у необхідній валюті та у відповідний строк за рахунок структури балансу, а також спроможність фінансувати зростання кредитно-інвестиційного портфеля, зокрема завдяки зовнішнім запозиченням
Дзюблюк О., Рудан В.	здатність банку своєчасно і в повному обсязі виконувати взяті на себе балансові та позабалансові зобов'язання та своєчасно і в повному обсязі забезпечити можливі потреби платоспроможних клієнтів у кредитних коштах за умови збереження постійної позитивної маржі між середньою вартістю наданих та залучених коштів
Стельмах В., Міщенко В	здатність своєчасно виконувати свої зобов'язання. Інакше кажучи, суми його грошових коштів, які можна швидко мобілізувати з інших джерел, дають змогу вчасно виконувати зобов'язання, відображені в пасиві балансу
Путінцева Т	здатність вчасно і повністю виконувати свої поточні зобов'язання, задовольняти вимоги вкладників і попит позичальників; оперативність реалізації економічних відносин; чинник їхньої фінансової спроможності; інструмент; інститут; критерій оцінки його ділової репутації; гарантія його стабільного функціонування.
Литвинюк М., Демиденко В.	базовий показник захищеності клієнтів у ситуаціях, коли банк зобов'язаний погасити свої заборгованості у найкоротший термін
Новікова Т., Антоненко О	спроможність забезпечувати своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, завдяки збалансованості між строками та сумами погашення розміщених активів і строками та сумами виконання зобов'язань, а також строками та сумами інших джерел і напрямів їх використання
Примостка Л.	здатність банку швидко і в повному обсязі задовольняти невідкладні потреби у грошових коштах

ДОДАТОК Б

Рисунок Б.1 – Чинники впливу на ЛБУ ТА ЛБС

ДОДАТОК В

Таблиця В.2 – Характеристика зовнішніх факторів впливу на ліквідність банків

Фактор впливу на ЛБ	Характеристика
Стан економіки	Характеризується показниками динаміки виробництва (реальний валовий випуск продукції, реальний валовий внутрішній продукт (ВВП), реальний обсяг промислового виробництва (як домінуючої галузі економіки), реальні обсяги чистого експорту (експорт за винятком імпорту) тощо), які в свою чергу характеризують зміни макроекономічної кон'юнктури, що впливають на рівень банківського кредитування і на рівень формування кредитних ресурсів
Стан економіки за рубежом	Характеризується зростанням або зниженням цін на фінансові ресурси, що відображається на можливості вітчизняних банків залучати необхідний обсяг ресурсів
Інформаційний	Показує практика, вплив даного фактора на стан ліквідності банківської системи є досить суттєвим, адже інформаційна атака на будь-який з банків спрямована на підрив іміджу і ліквідності може створити “ефект доміно”, що позначиться на цілій банківській системі, і в свою чергу призведе до підриву довіри як населення до банків, так і банків один до одного. Не менш негативним в даному випадку є поширення через ЗМІ некомпетентних заяв і висловлювань представників влади і політичного бомонду на адресу комерційних та центрального банків, що підриває довіру до банківської системи (в т. ч. і центрального банку) не лише в середині країни, а й ззовні
Політичне становище	Який полягає у негативній дії політичної невизначеності чи інших дисбалансів у функціонуванні владних інститутів на очікування економічних контрагентів, що позначається на динаміці заощаджень, а отже і на ресурсній базі комерційних банків. Тобто, політична невизначеність породжує в певній мірі панічні настрої населення (наслідки - дострокове зняття депозитів, а також зниження інтенсивності заощаджень населення). Нестабільності та ведення політики “популізму” підривається незалежність центрального банку, а відтак здійснюється неефективна і непрозора підтримка ліквідності банків, в гіршому випадку, дана підтримка взагалі відсутня

продовження додатку В

Таблиця В.3 – Характеристика внутрішніх факторів впливу на ліквідність банківського устрою

Фактор впливу на ЛБ	Характеристика
До фінансових	
Розвиток міжбанківського ринку	Розвиток міжбанківського ринку характеризується формуванням і величиною відсоткової ставки, асортиментом надання послуг, таких як: міжбанківський кредит, облік векселів і одержання позичок у центрального банку, облік банківських акцептів, операції “РЕПО”. Крім цього, важливим є наявністю методик оцінки кредитоспроможності банків, наявністю відповідних технологічних і операційних системи. Високий розвиток міжбанківського ринку дозволяє ефективно управляти надлишком і дефіцитом ліквідності банків, оскільки банки в яких є надлишок ліквідних коштів можуть їх розмістити на міжбанківському ринку, а банки в яких є дефіцит ліквідних коштів можуть залучити додаткові кошти
Спрямованість грошово-кредитної політики	Експансіоністський характер грошово-кредитної політики, який супроводжується зниженням відсоткових ставок як за кредитами центрального банку, так і на міжбанківському ринку може призвести до нехтування рівнем ліквідності і ризиковості операцій на користь зростання прибутковості, що часто-густо призводить до проблем із наявністю ліквідних коштів. Щодо рестрикційного характеру грошово-кредитної політики, то міжбанківські кредити дорожчають, що зменшує можливості банків залучити додаткові кошти
Відповідність нормативам	Задля ефективного підтримання ліквідності кожен банк, окрім 16 нормативів ліквідності встановлених центральним банком повинен дотримуватися внутрішньобанківських показників ліквідності, а також надавати достовірну звітність щодо дотримання нормативів ліквідності з метою своєчасного отримання кредитів рефінансування від центрального банку;
Доларизація економіки	Вплив доларизації економіки на стан банківської ліквідності проявляється через наявність значної частки кредитів і депозитів в іноземній валюті, що при девальвації національної валюти призводить до зростання частки проблемних кредитів і відтоку депозитів

ДОДАТОК Г

Таблиця Г1 – Функції управління ліквідністю банківського устрою як взаємодія методів управління

1.	Аналіз	<ul style="list-style-type: none"> – Вертикальний, горизонтальний, порівняльний та факторний аналіз. – Методи математичного моделювання та економікостатистичні методи. – Аналіз коефіцієнтів та нормативів ліквідності. – Вартісний аналіз, GAPаналіз, стрестестування та бек-тестування
2.	Планування	<ul style="list-style-type: none"> – Розробка загальної концепції управління. – Розробка та затвердження загального фінансового плану банку. – Прогнозування ліквідності на основі планових грошових потоків та прогнозу їх зміни. – Планування потреби банку у ліквідності від операційного дня до 1 місяця. – Планування залишків на коррахунках.
3.	Регулювання	<ul style="list-style-type: none"> – Визначення необхідного обсягу буферів ліквідності (первинних та вторинних резервів). – Управління доступністю ресурсів (покупна ліквідність). – Встановлення лімітів ліквідності банку. – Регулювання залишків коштів на коррахунках банків. – Регулювання з метою забезпечення дотримання регуляторних вимог НБУ. – Визначення залучення підтримки з боку власників. – Визначення необхідності рефінансування від НБУ. – Активація антикризового плану управління ліквідністю
4.	Контроль	<ul style="list-style-type: none"> – Координація управлінських рішень, спостереження за реалізацією завдань, коригування завдань тощо. – Контроль дотримання регуляторних вимог, у тому числі – нормативів ліквідності. – Контроль дотримання внутрішніх норм, лімітів ліквідності